

Urvalsprovet i politik, medier och kommunikation 2023

Förhandsmaterialet

Johan Christensen, Catherine Holst, & Anders Molander. (2022). *Expertise, policy-making and democracy*. New York: Routledge.

Peter M. Haas (2018) Preserving the epistemic authority of science in world politics, *WZB Discussion Paper, No. SP IV 2018-105*, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB), Berlin

Mai'a K. D. Cross. (2013). Rethinking epistemic communities twenty years later. *Review of international studies*, 39(1), 137-160.

Timo Harjuniemi (2022): The "Hierarchy of Credibility" among Economic Experts: Journalists' Perceptions of Experts with Varying Institutional Affiliations. *Journalism Practice* 16(8), 1635-1652.

Esa Välierronen, Salla-Maaria Laaksonen, Mikko Jauho & Piia Jallinoja (2020): Liberalists and data-solutionists: redefining expertise in Twitter debates on coronavirus in Finland. *Journal of Science Communication* 19(5), 1-21.

Läs noggrant igenom alla anvisningar

Provet består av tre delar. Provet tar 4 timmar. Du kan fördela tiden på de olika delarna hur du vill. Du kan fritt förflytta dig mellan de olika delarna under provets gång. Svara på alla delar. Spara alltid dina svar innan du lämnar essäuppgiften. Systemet sparar andra svar automatiskt.

Under provet får du öppna endast urvalsprovssystemet och en separat materialfil. Öppna inte andra program.

Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen.

I urvalsprovet kan det finnas material i pdf-format. Du får endast öppna materialet i webbläsaren. Det är tillåtet att ha fliken som öppnats i ett separat fönster invid frågorna. Du får använda sökfunktion (Ctrl+F tai Cmd+F). Sökfunktionen kan fungera t.ex. med tangentkombinationen Ctrl+F eller Cmd+F. Sökfunktionen hittar inte nödvändigtvis all text, t.ex. sådan som är i bildformat

Bedömningen av urvalsprovet

Urvalsprovet består av tre delar: två litteraturprov och ett materialbaserat prov. Vartdera litteraturprovet poängsätts enligt skalan 0–7 poäng och den materialbaserade delen enligt skalan 0–22 poäng. Poängen för varje uppgift anges i anslutning till uppgiften. Alla som deltar i provet blir bedömda i del 1. Om den sökande har klarat poängtröskeln för del 1 bedöms den sökandes svar även i del 2. Utifrån resultatet för del 1 och 2 rangordnas de sökande. Bara de 102 sökande som klarat sig bäst i delarna 1 och 2 får sitt tredje delprov bedömt. En förutsättning för att klara urvalsprovet är att klara poänggränsen i var och en av delarna. Poänggränsen sätts efter provet av den bedömare som ansvarar för respektive del.

DEL I LITTERATURPROV

Uppgift 1. Påståenden om förhandsmaterialet (7 p.)

Uppgiften består av 28 påståenden om de forskningsartiklar som ingick i förhandsmaterialet. Påståendena är antingen sanna eller falska. Om påståendet är sant, svara **SANT**. Om påståendet är falskt, svara **FALSKT**.

I början av varje del står vilken artikel som påståendena baserar sig på.

För varje korrekt svar får du +0,25 poäng, för fel svar och obesvarade påståenden får du 0 poäng. Maxpoäng för uppgift 1 är totalt 7 poäng och minimipoäng är 0 poäng.

Forskningsartikel

Peter M. Haas (2018) Preserving the epistemic authority of science in world politics, *WZB Discussion Paper, No. SP IV 2018-105*, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB), Berlin

1. Om man konsekvent och genomgående ersätter faktabaserad sanning med lögn leder det enligt Hannah Arendt till att lögner kommer att betraktas som sanningar och sanningar som lögner.

Falskt. (s.4)

2. Michael Barnett och Raymond Duvall kallar vetenskapsrelaterat inflytande för konsensuell och epistemisk makt.

Falskt. (s.5)

3. Till det vetenskapselaterade inflytandet hör fenomen som kan ses som möjliggörande (enabling), kausala (causal) eller grundläggande (constitutive).
Sant. (s.5–6)
4. Man ska frånga den traditionella synen på normativ och sociologisk legitimitet som varandras motsatser.
Sant. (s.6–7)
5. Det råder en bred konsensus bland forskare om definitionen på legitimitet, men inte om de faktorer som påverkar hur legitimitet uppstår.
Falskt. (s.7–8)

Forskningsartikel

Mai'a K. D. Cross. (2013). Rethinking epistemic communities twenty years later. *Review of international studies*, 39(1), 137-160.

6. Ernst Haas var den första forskaren som använde begreppet epistemisk gemenskap.
Falskt. (s.4)
7. Enligt Anthony Zito är de epistemiska gemenskapernas möjligheter att påverka störst i början av det politiska beslutsfattandet.
Sant. (s.5)
8. I den första vågen av forskning i epistemiska samhällen framkom fyra viktiga variabler: beslutsfattarnas osäkerhet, det epistemiska samfundets förhållande till beslutsfattarna, frågans teknokratisk-vetenskapliga karaktär och låg konkurrens.
Falskt. (s.8)
9. David Toke och Ronald Krebs har kritiserat det faktum att den empiriska forskningen har underskattat de epistemiska gemenskapernas inflytande och problemlösningsförmåga.
Falsk. (s.9)
10. I tider av kris leder beslutsfattarnas intresse för epistemiska gemenskaper inte nödvändigtvis till en ökning av gemenskapernas verkliga inflytande.

Sant. (s.13–14)

Forskningslitteratur

Johan Christensen, Catherine Holst, & Anders Molander. (2022). *Expertise, policy-making and democracy*. New York: Routledge.

11. Enligt Schütz idealtyper anser "mannen på gatan" ("the man on the street") att han kan avgöra vem som är en tillräckligt kompetent expert och att han kan dra sina egna slutsatser genom att lyssna på olika experter.

Falskt. (s.12)

12. Juridiska experter agerar i allmänhet oberoende av statsförvaltningen.

Sant. (s.29)

13. Man kan formellt kräva högskoleexamen av politiker för att de ska kunna företräda medborgarnas intressen.

Falskt. (s.35)

14. Demokrati är den bästa regeringsformen eftersom det leder till välstånd, frihet och distributiv rättvisa (distributive justice).

Falskt. (s.42-43)

15. Ett av de största epistemiska expertproblemen är att experterna kan vara alltför självsäkra och överdriva sannolikheten för sina bedömningar.

Sant. (s.68)

16. Enligt populistisk ideologi är experterna en del av folket och därför spelar de en viktig roll i beslutsfattandet.

Falskt. (s.78)

17. Med tanke på demokratiska förhandlingar och olika sociala förmåner är det bra att man lyssnar på experter innan man fattar beslut.

Falskt. (s.83)

18. I moderna demokratier inverkar en växande expertmakt indirekt på medborgarnas minskande valdeltagande.

Sant. (s.85)

19. Att de byråkrater (bureaucrats) som agerar experter i samband med val ofta byts ut garanterar ett mångsidigt, kunskapsbaserat beslutsfattande.

Falskt. (s.89)

Forskningsartikel

Timo Harjuniemi (2022): The "Hierarchy of Credibility" among Economic Experts: Journalists' Perceptions of Experts with Varying Institutional Affiliations. *Journalism Practice* 16(8), 1635-1652.

20. Bankekonomer intervjuas ofta för nyhetsartiklar även om de inte är de mest pålitliga källorna för journalister.

Sant. (s.1642)

21. Enligt objektivitetsnormen kan journalister framföra sin egen synpunkt om källan som används är uppenbart partisk.

Falskt. (s.1638)

22. Experter från finansministeriet befinner sig högre i finländska ekonomiska och politiska journalisters trovärdighetshierarki än universitetsekonomer.

Sant. (s.1642)

23. Källans position i "trovärdighetshierarkin" beror på källans personliga egenskaper.

Falskt. (s.1646)

24. Enligt Harjuniemi är det inom ekonomijournalistiken det nästan omöjligt att skilja mellan expertis och att någon driver något ärende.

Sant. (s.1647)

Forskningsartikel

Esa Väliverronen, Salla-Maaria Laaksonen, Mikko Jauho & Piia Jallinoja (2020): Liberalists and data-solutionists: redefining expertise in Twitter debates on coronavirus in Finland. *Journal of Science Communication* 19(5), 1-21.

25. Twitter valdes som forskningsobjekt eftersom det är en central arena för offentlig politisk diskussion i Finland, särskilt för dem som vill utmana myndigheter och påverka det politiska beslutsfattandet.

Sant. (s.2)

26. Angångarna av den normativa teorin om expertis kritiserar dem som anser att expertis går att definiera exakt.

Falskt. (s.4)

27. För liberalister baserar sig alternativ expertis på massifiering.

Sant. (s.10)

28. Epistemiskt intrång (epistemic trespassing) betyder att man utmanar forskad kunskap med kunskap som baserar sig på erfarenhet.

Falskt. (s.14)

DEL II LITTERATURPROV

Uppgift 2. Begreppsdefinition (3p.)

Definiera kort följande sex begrepp, högst 650 tecken/definition.

Maxpoäng för uppgift 2 är totalt 3 p (0,5 poäng / begrepp).

1. Byråkratisk administration (policy bureaucracy)

Byråkratisk administration är en del av en administrativ struktur som har som huvudsaklig uppgift att göra upp och förverkliga politiska program och ge råd till politiker (0,25 p). Den byråkratiska expertisen fördelas enligt politikernas behov och önskemål. Exempel på

byråkratisk administration är nationella ministeriere och sekretariaten för internationella organisationer (0,25 p).

2. "Blind vördnad" ("blind deference")

Blind vördnad är ett begrepp som myntats av Cristina Lafont (2020). Fokus ligger på förtroende för beslut som fattas i sådana fall där medborgarna inte varit delaktiga i överläggningar och diskussion om de administrativa beslut som fattas (0,25 p). Exempel på detta är djupt pluralistiska uppfattningar om demokrati som kräver att minoriteter har förtroende för majoritetens beslut, epistokratisk demokrati som kräver blind respekt för experter och lottokratisk demokrati, som kräver tillit till slumpmässigt utvalda medborgarråd (0,25 p).

3. Teorin om relationell expertis

De som förespråkar teorin om relationell expertis kritiserar teorin om normativ expertis enligt vilken expertis är något låst och givet (0,25 p). Enligt teorin om relationell expertis bygger expertis inte bara på vissa färdigheter och formella kvalifikationer utan är ett vidare begrepp. Enligt teorin är expertis också socialt definierat och experternas tillförlitlighet är föremål för ständig omvärdering (0,25 p).

4. Fältexpert

Fältexperternas expertis bygger ofta både på forskningsbaserad kunskap och på praktisk erfarenhet. Till exempel är näringsterapeuter, träningsinstruktörer, sjuksköterskor och personliga tränare experter inom området hälsosam livsstil (0,25 p). De förnekar i allmänhet inte vetenskaplig kunskap men de utmanar experternas kunskapsbas och sätt att tala. Fältexperter är ofta aktiva och skickliga kommunikatörer som använder olika kommunikationsverktyg och plattformar. Kommunikationen är en viktig del av deras expertis (0,25 p).

5. Praxisgemenskap (*community of practice*)

Praxis innebär regelbunden, meningsfull verksamhet där kunniga individer deltar i ett visst organisatoriskt sammanhang (0,25 p).

Medlemmarna i praxisgemenskapen behöver inte vara medvetna om att de deltar i gemensam praxis, och de förenas inte av gemensamma motiv eller politiska mål. Inte heller

binds de samman av gemensam reflektion, samordning eller kollektiv självidentifiering (0,25 p).

Enligt Cross kan praxis också förstås som verksamheten i epistemiska gemenskaper, i enlighet med Emanuel Adler och Vincent Pouliot. Cross riktar dock kritik mot Adlers och Pouliots lösning eftersom den inte beaktar särdragen i den epistemiska gemenskapen. Enligt Cross tenderar praxisgemenskaper att ignorera intern dynamik och mänsklig inverkan på den epistemiska gemenskapen. Fördelen med begreppet praxisgemenskap är att det inte definierar den epistemiska gemenskapen för snävt, men dess problem är att begreppet praxis blir ett alltför brett, allomfattande fenomen. Enligt Cross tar praxisgemenskapsperspektivet inte heller hänsyn till graden av inre kohesion eller framgång i den epistemiska gemenskapen (0,25 p).

6. Konstruktivism enligt Cross

Enligt konstruktivistisk teori styr social interaktion över aktörers beteende och deras preferenser och intressen (0,25 p).

Det finns ingen bestämd tolkning av fakta som skulle föregå interaktionen. Saker har inget fastslaget värde och aktörerna har inte medfödda preferenser (0,25 p).

Cross hänvisar till Haas definition av epistemisk gemenskap som ett exempel, vilket bidrar till att skapa mening. Socialkonstruktivismen ger via Cross ett värdefullt perspektiv för att utvärdera epistemiska grupperns inre fixering och yttre roll. (0,25 p)

Essäfrågor om förhandsmaterialet (4p)

Nedan finns tre frågor (uppgifterna 3, 4 och 5) på förhandsmaterialet. Vid varje fråga anges en forskningsartikel, en fråga där svaret ska basera sig på artikeln, maxlängd på svaret och maxpoäng. Svara komprimerat men med hela meningar.

Totala maxpoäng för frågorna är 4 poäng.

Uppgift 3 (1,5 p)

Forskningsartikel: Esa Väliverronen, Salla-Maaria Laaksonen, Mikko Jauho & Piia Jallinoja (2020): Liberalists and data-solutionists: redefining expertise in Twitter debates on coronavirus in Finland. *Journal of Science Communication* 19(5), 1-21.

Vad menar Väliverronen m.fl. (2020) med nätverksexpertis (networked expertise)?

Maxlängd 2000 tecken.

Under coronaepidemin började man utmana och kritisera THL:s expertis i den offentliga debatten. Väliverronen med flera använder begreppet *nätverksexpertis* för att analysera influencers och deras argument på Twitter (0,25 p). Med begreppet avses en form av kollektiv expertis i offentlig polarisering, och heterogena allianser bestående av lekmän och experter (0,25 p). Traditionella institutionella gränser anses vara för stela i en osäker situation där behovet av information är stort. Expertis förstås som en offentlig process där experternas tillförlitlighet är väl underbyggd och föremål för kontinuerlig utvärdering (0,25 p).

Författarna till artikeln delar upp de nätverkande experterna i två parter: "anhängare av liberal massifiering" och "data-solutionister". Enligt kritiken från anhängare av liberal massifiering underskattade THL initialt betydelsen av epidemin och agerade alltför långsamt i sina försök att begränsa den. Enligt deras mening borde THL ha mobiliserat även lekmanexperter för att samla in och bearbeta nödvändig information (0,25 p). Data-solutionisterna var huvudsakligen kodare, dataexperter och statistiker. De var överens med liberalisterna i deras kritik mot THL, men deras lösning var att öka transparensen och öppna de data och modeller som THL använde. De ansåg att om alla hade haft tillgång till uppgifterna skulle man bättre ha kunnat förutspå hur epidemin spreds (0,25 p).

Uppgift 4 (1 p.)

Forskningsartikel: Peter M. Haas (2018) Preserving the epistemic authority of science in world politics, *WZB Discussion Paper, No. SP IV 2018-105, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB), Berlin*

Vad har Förenta nationernas klimatpanel IPCC kritiserats för?

Maxlängd 1750 tecken

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) har upprepade gånger kritiserats av både stater och analytiker för att prioritera forskare från utvecklade industriländer (0,25 p). Enligt den andra utvärderingsrapporten (1996) hade IPCC brutit mot standarder för peer review och transparens (0,25 p). I den fjärde utvärderingsrapporten (2007) kritiserades IPCC för otydlighet i samband med hur uppgifter presenterades (0,25 p) och för att de var sena att svara på kritik (0,25 p).

FN:s generalsekreterare bad Inter-Academic Science Council (IAC) att göra en bedömning av IPCC:s legitimitetskris och ge korrigeringsförslag. Enligt IAC finns det en risk för att IPCC:s rykte skadas, vilket inverkar på allmänhetens förtroende för klimatvetenskapen. IAC ser transparens som en viktig princip. Därtill har IAC identifierat flera utmaningar mot IPCC:s legitimitet, som till exempel oprecisa sammanfattningar av data, långsam respons på avslöjanden, ogenomskinlig styrning av IPCC (0,25 p) och inkonsekvent hantering av misstroendet mellan olika arbetsgrupper (0,25 p).

Uppgift 5 (1,5 p.)

Forskningsartikel: Christensen, Johan, Catherine Holst, & Anders Molander. (2022). *Expertise, policy-making and democracy*. New York: Routledge.

Jämför kort begreppen demokrati och epistokrati baserat på tredje kapitlet (Expertise in Democracy) i boken av Christensen m.fl. (2022).

Maxlängd 2000 tecken.

Med demokrati och epistokrati avses beslutsstrukturer inom statsförvaltningen. I en demokrati har medborgarna en enhetlig möjlighet att delta i beslutsprocesser, eftersom medborgarna bäst vet vad de behöver (0,25 p). Med Abraham Lincolns ord är demokrati folkvälde för medborgarna av medborgarna. I moderna demokratier utövas denna makt oftast av förtroendevalda. Enligt ett processuellt demokratitänkande är det viktigaste i beslutsfattandet själva processen, det vill säga jämlikhet och att alla får sina röster hörda, inte att uppnå väsentliga resultat (0,25 p).

Med epistokrati avses expertmakt, där man antar att de bästa personerna att leda staten är experter vars kunskap gör det möjligt att fatta beslut på folkets vägnar (0,25 p). Ur ett platonskt perspektiv är epistokrati en bättre styrelseform än demokrati, eftersom man inte kan anta att alla medborgare har tillräckligt med kunskap för att fatta epistemologiskt korrekta beslut (0,25 p). För att minska risken för "felaktiga" beslut föreslår till exempel James Brennan att man borde omvärdera medborgarnas kvalifikationer och att det ska krävas ett kvalifikationstest för att man ska få rösträtt (0,25 p).

Den största skillnaden mellan demokrati och epistokrati handlar alltså om vem som ska få makt att delta i beslutsfattandet. Om makten är knuten till epistemiska gemenskaper kan beslutsfattandet vara "rätt", men ofta också ensidigt på grund av experternas snäva synvinkel. I en demokrati står den legitima makten i centrum, och där är beslutsfattandet är mångstämmigt och jämlikt (0.25 p). Demokrati och epistokrati utesluter ändå inte varandra.

Ett minimalt epistemiskt argument för demokrati är att demokrati är minst lika bra som slumpmässigt beslutsfattande, men sämre än beslutsfattande som är centraliserat till experter. Problemet är dock att en sådan expertmakt inte kan legitimeras, eftersom det är svårt att nå konsensus om vem som är rätt sorts expert. Enligt Landemores maximala argument är det epistemiskt mer produktivt med demokratiska överläggningar och demokratiskt beslutsfattande eftersom större och kognitivt mer heterogena grupper har bättre problemlösningsförmåga än en begränsad grupp experter (0,25 p)

DEL III MATERIALBASERAT PROV

Läs nyhetsartikeln som delats ut. Nedan finns tre essäfrågor (uppgifterna 6, 7 och 8). Analysera nyhetsartikeln utgående ifrån den forskningsartikel som anges vid varje fråga. Vid bedömningen beaktas sakinnehåll, tydlighet, logisk argumentation och att svaret är välstrukturerat.

Materialet har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl

Nyhetsartikeln: Niinivuo, Samuli (2023). Trängsel på idémarknaden. *Helsingin Sanomat*.

Uppgift 6 (7,5 p.)

Essäfråga

Bedöm tankesmedjornas inflytande som epistemisk gemenskap och bakgrundsfaktorerna som förklarar inflytandet. Basera din bedömning på Cross (2013) fyra innovationer för studiet av epistemiska gemenskaper.

Maxlängd 6000 tecken.

Basera ditt svar på följande forskningsartikel:

Mai'a K. D. Cross. (2013). Rethinking epistemic communities twenty years later. *Review of international studies*, 39(1), 137-160.

Epistemiska gemenskaper är professionella nätverk som har auktoritativ och politiskt relevant expertis och kunskaper inom ett visst område. Epistemiska gemenskaper övertalar andra aktörer att anamma deras övertygelser och politiska mål. Epistemiska gemenskaper skiljer sig från andra gemenskaper genom att de validerar sin kunskap inom gemenskapen. Epistemiska gemenskaper har också visat sig sträva efter altruistiska mål som gynnar hela mänskligheten (1 p).

Utifrån tidigare forskning och kritik presenterar Cross fyra reformförslag för studiet av epistemiska gemenskaper. Förslagen är relaterade till intern sammanhållning och professionalism i samhället, osäkerhet, beslutsfattarerelationer och informationens karaktär (0,5 p).

Cross första reformförslag betonar vikten av intern enhet och professionalism vid bedömningen av effekterna av epistemiska gemenskaper. Det är möjligt att reflektera över kriterierna intern enhet och professionalism – eller bristen på dem – i relation till tankesmedjornas utbildningsverksamhet eller annan verksamhet, eller genom att referera till medlemmarnas värderingar, bakgrund, relationer och nätverk (1 p).

Som sitt andra reformförslag tar Cross upp osäkerhet. I materialet vittnar oron för den ekonomiska konjunkturen efter oljekrisen, "regelhotet" relaterat till miljöfrågor och finanskrisen om osäkerhet. Å andra sidan framstod till och med framgången för de värdemål som tankesmedjan eftersträvat som en självförvållad osäkerhet, när Evas tidigare chef konstaterade att tankesmedjan gjort sig onödig (1 p).

Cross tredje reformförslag har att göra med epistemiska gemenskaper och deras relationer till beslutsfattare. I materialet framgår att politiska partier har etablerat egna tankesmedjor och gjort det möjligt för dem att söka finansiering för strategisk forskning. Tankesmedjor har också tagit initiativ till kontakter med beslutsfattare, till exempel Eva-handboken som delats ut till riksdagsledamöter. Tankesmedjornas potentiella inverkan har dock begränsats av finländsk korporativism och konkurrens med andra operatörer (1 p).

Som sitt fjärde reformförslag lyfter Cross fram informationens karaktär. Epistemiska gemenskaper identifieras ofta med vetenskap och forskare, och ignorerar andra grupper med icke-vetenskaplig expertkunskap. Enligt materialet är tankesmedjor inte (vetenskapliga) forskningsinstitut, intresseorganisationer eller kommunikationsbyråer. Tankesmedjornas status och trovärdighet som informationsproducenter har förändrats till det sämre – artikeln illustrerar tidsandan med tankesmedjan E2:s nya image och namnbyte från E2 till "E2 forskning" (1 p).

Därtill kan man få extrapoäng (0,5–1–1,5–2 p) om svaret är tydligt formulerat, argumenterar logiskt och har en god struktur, belysande exempel eller lyckade jämförelser. Sakfel, otydliga formuleringar och brist på motiveringar kan leda till eventuella poängavdrag.

Uppgift 7 (7,5 p.)

Essäfråga

Analysera tankesmedjornas ställning med hjälp av begreppen trovärdighetshierarki och korporatism. Stöd dig på artikeln av Harjuniemi (2022) och artikeln ur Helsingin Sanomat.

Maxlängd 6000 tecken.

Basera ditt svar på följande forskningsartikel:

Timo Harjuniemi (2022): The "Hierarchy of Credibility" among Economic Experts: Journalists' Perceptions of Experts with Varying Institutional Affiliations. *Journalism Practice* 16(8), 1635-1652.

Journalister ska i sitt dagliga arbete kunna utvärdera användbarheten och tillförlitligheten hos de nyhetskällor de använder. De är beroende av källor vars påståenden de kan citera som fakta. Enligt Harjuniemi placerar man enligt journalistisk praxis källor i en hierarkisk ordning där "medlemmarna i det översta skiktet har rätten att definiera hur saker och ting ligger till" (0,5 p). För journalister bygger nyhetskällornas tillförlitlighet på å ena sidan institutionell status och politisk makt (till exempel myndigheter, politiker och företrädare för intresseorganisationer), å andra sidan förmågan att tillhandahålla objektiv och forskningsbaserad information (till exempel universitetsforskare) (0,5 p).

I Helsingin Sanomat-artikeln avses med korporatism ett beslutssystem där olika intresseorganisationer påverkar eller deltar i utövandet av samhällelig makt. Till exempel i Finland

styrdes den ekonomiska politiken under lång tid efter andra världskriget av överenskommelser mellan regeringen och intresseorganisationer (1 p).

Huvudtanken i artikeln i Helsingin Sanomat är att tankesmedjor, särskilt i Finland, inte har uppnått en särskilt solid position i det samhälleliga beslutsfattandet (0,5 p). Enligt professor Anu Kantola, som intervjuats för artikeln, har tankesmedjorna inte riktigt funnit sin plats på det finländska politiska fältet, där fackföreningar och näringslivsorganisationer har spelat en stor roll (0,5 p). Enligt Kantola har tankesmedjorna inte heller riktigt lyckats få fotfäste på forskningsfältet, där statliga och ideella forskningsinstitut har en solid status som informationsleverantörer (0,5 p).

Inom korporatismen har tankesmedjornas ställning i "förtroendehierarkin" inte varit särskilt hög jämfört med konkurrerande aktörer. De har inte kunnat definiera "hur saker är". Deras institutionella status har inte varit lika hög som fackförbundens och näringslivets intresseorganisationers. På marknaden för forskningsbaserad information har deras position inte heller varit lika hög som traditionella forskningsinstituts (2 p).

Därtill kan man få extrapoäng (0,5–1–1,5–2 p) om svaret är tydligt formulerat, argumenterar logiskt och har en god struktur, belysande exempel eller lyckade jämförelser. Sakfel, otydliga formuleringar och brist på motiveringar kan leda till eventuella poängavdrag.

Uppgift 8 (7 p.)

Essäfråga

Analysera utifrån artikeln tankesmedjors (think tanks) roll som expertaktörer i beslutsfattande (policy making).

Maxlängd 5500 tecken.

Basera ditt svar på följande forskningsartikel:

Christensen, Johan, Catherine Holst, & Anders Molander. (2022). *Expertise, policy-making and democracy*. Routledge.

I ett allt mer mångsidigt och mångfasetterat samhälle behövs det expertis inom politiken. I sin bok talar Christensen, Holst och Molander (2022) bland annat om expertisens fakta (facts of expertise), och med det menar de att kunskap inte är jämnt fördelat, utan vissa personer har konkret kunnande

inom sitt eget område. Christensen m.fl. framhåller att politikerna i dagens förvaltning behöver experters kunskaper och färdigheter för att lösa komplexa sociala problem (0,5 p).

Expertis tar sig flera olika uttryck. Christensen m.fl. (2022) definierar tankesmedjor som expertorgan som verkar utanför samhällsadministrationen. Tankesmedjor skiljer sig ändå från universitet och institut, eftersom de är specialiserade på aktuella politiska rapporter och bara producerar forskningsresultat som är relaterade till dem. Niinivuo påpekar i Helsingin Sanomat (21 januari 2023) att dessa expertorgan fick sin början i Amerika i början av 1900-talet och är en jämförelsevis ny typ av organ som påverkar administrationen (0,5p).

Eftersom tankesmedjornas forskningsresultat om aktuell politik tjänar beslutsfattarna mer konkret, och de inte är vetenskapligt neutrala på samma sätt som de resultat som produceras av forskningsinstitut och universitet, märker man att tankesmedjornas rekommendationer ofta är ideologiskt färgade (0,5 p). Globalt sett är det inte heller ovanligt att partier har egna tankesmedjor. Niinivuo nämner i sin artikel Kalevi Sorsa-stiftelsen (SDP), Tankesmedjan E2 (Centern), Toivo (Samlingspartiet), Visio (Gröna) och Vänsterforum (Vänsterförbundet) (0,5 p). Det är också viktigt att vara medveten om tankesmedjornas ekonomiska intressen. Många tankesmedjor får sin finansiering från olika intresseorganisationer som därför får fram sin egen agenda i tankesmedjornas rekommendationer (0,5 p).

Enligt Niinivuo dök tankesmedjorna upp på 70-talet, särskilt inom ekonomisk politik. De var starkt närvarande fram till finanskrisen 2008. Det var också på 1970-talet som Finlands Näringslivsdelegation (Eva) sägs ha fötts. Evas roll i den finländska politiken och det ekonomiska livet har varit betydande, eftersom Eva ses ha styrt representanternas arbetsbeskrivning, till exempel genom publikationer som *Uuden kansan edustajan käsikirja* som gavs ut inför riksdagsvalet 2019 (0,5 p).

Det finns andra exempel på hur effektiv tankesmedjornas roll kan vara i det finländska beslutsfattandet. I Helsingin Sanomat-artikeln uppges att tankesmedjan Tänk låg bakom basinkomstexperimentet som genomfördes av Juha Sipiläs regering. Utredningen var ett beställningsverk som på ett halvår tog fram ett beslut som vittnar om tankesmedjans aktivitet och initiativförmåga, eftersom regeringen fram till dess agerat på ett helt motsatt sätt när det gällde socialbidrag (0,5 p).

Man kan alltså konstatera att tankesmedjorna spelar en stor roll. Genom att granska dem kan man identifiera demokratisk och epistemisk oro, som också uttrycks av Christensen m.fl. (2022). Framför allt uttrycks en oro för demokratin. Om diskussionen sker mellan experter i slutna rum, eller om de folkvalda beslutsfattarna inte diskuterar tillräckligt med varandra eller lyssnar på sina väljare, riskerar man att glida in i expertstyre (0,5 p). En annan källa till oro som har att göra med epistokrati är förmågan att bedöma vem som är expert eller huruvida diskussionen som förs om olika ämnen är tillräckligt mångsidig (särskilt om man antar att experterna inte är särskilt vidsynta, vilket beskrivs i boken). Eftersom expertdiskussioner inte är lika öppna som riksdagsdiskussioner är det också svårt att bedöma hur stor inverkan tankesmedjorna verkligen har på beslutsfattandet (0,5 p).

Därtill kan man få extrapoäng (0,5–1–1,5–2 p) om svaret är tydligt formulerat, argumenterar logiskt och har en god struktur, belysande exempel eller lyckade jämförelser. Sakfel, otydliga formuleringar och brist på motiveringar kan leda till eventuella poängavdrag.